

V sanjah in resnici.

Spisal Ivo Trošt.

epših sanj še ni sanjala Strgarjeva Metka kakor tisti večer, tisto noč. Da, tisti večer, ko se je na pragu pogovarjala s solnčecem in ga zmerjala, da ni bilo še nikdar tako pridno kakor ona danes, in tisto noč potem, ko se je solnčece skrilo same sramote za daljnimi, vijoličasto nadahnjenimi gorami in same jeze pošljalo svoje žarke le še nad gorami se lesketajočim oblakom. Kdo bi dvomil, da Metka res ni zapodila spat solnčeca, ki ji ni moglo ali ni hotelo povedati, če se že vrača domov nje mama in bratec Vidko? Pa še kako je spravila v zadrego in v sramoto zlato solnce, ker ni maralo ostati z njo do noči, ko jo je bilo strah! Tudi zlata ji ni hotelo nasuti v predpasnik. Zato mu je očitala lakomnost, grdo sebičnost; zato ga je moralo biti sram. Z drobno ročico si je zakrivala solzeče se oči, ki so jo skelele, ker je predolgo zrla nasprotniku v svetlo lice. Morda se je nameravalo s tem solnce maščevati Strgarjevi Metki, ker ga je zmogla! Morda . . .

»Ti, ti, kdaj si bilo tako pridno? Lej, poln koš strpanca sem nabrala. Z njim se bodo mastili naši pujski jutri in še danes. Ti pa ne greš nikamor, čeprav ti ukaže mama. Meni je velela, naj vzamem koš, ko pridem popoldne iz šole in naj grem nabirat krme, pa sem šla, seveda sem šla. Zato sem že nazaj. Mame še ni domov in Vidka, a jaz sem že lačna. Popoldne nisem dobila kruha; samo koš me je čakal tukaj-le na pragu. In prav nič se nisem jokala zato. Zakaj bi se? Ali nisem bila pridna tudi v šoli? — Pa ti, solnček? Po ves božji dan visiš na nebu in ne delaš ničesar. Ne! Iz dolgega časa dražiš muhe na oknu, da brenče in uganjajo ljudem še večjo sitnost, brenclje podpihuješ, da pikajo živino na paši; potem pa bezlja domov, v gozd ali v

škodo na sosedovo njivo. Drugega ne počneš, ti solnček. Seveda, tebi je dolgočasno, ker si sam na nebu.»

Solnce se je prijazno nasmehljalo marljivi Metki v mlado lice in jo nalašč poščegetalo z žarki v tisti črni očesci, da sta se prikazali na vejicah dve debeli solzi — kakor dva graha. Deklica si jih je morala otreti s kratkim, komaj do kolen segajočim krilcem, potem je šele nadaljevala s svojimi očitki in s svojo samohvalo.

»Pa ti, solnce, ali že hodiš v šolo? Jaz znam brati že pri ž in popisati se znam: Strgarjeva Marjeta ali pa Metka, kakor hočem. Ali znaš ti morda že pri i? Ha-ha-ha! In kako se pišeš? Hi-hi-hi! Solnce, solnce . . . No, ali si Janez Solnce ali Mica Solnce? Oh-oh-oh! Saj še takih ljudi ni na svetu. Ti se pravzaprav ne pišeš nikakor. Hm! Ni drugače. Ti nimaš krstnega imena. Hm . . .« Mlada glavica tukaj pomisli nekoliko, a kmalu dvigne prstek k ustecem: »Ti nimaš niti priimka, kaj? Čigavo si pa? Ali si naše? Ne. Mi imamo samo Vidka in mene. Zate nimamo postelje. Tudi sosedovo nisi. Dovolj imajo svojih otrok: Ivana, Milko, Zinko, Slavko, Sašo . . .«

Solnce je pomignilo bližnjemu oblaku, naj mu zakrije obraz. Bil je pa oblak tenak in prav lahko je videlo skozi kakor dih rahlo meglico, da se prej tako pogumna Metka ozira boječe po bližnjih koteh, odkod bi se utegnil priplaziti k nji na prag stric Mrak ali celo strina Noč. Skoro žal ji je bilo, da je tako zmerjala ljubo solnčece. Že ga je hotela pozvati, naj ji oprostí prešerne besede, ko se je menda oblak premislil sam in izginil izpred solnca. S tem je pa tudi Metko minila prejšnja bojazen.

Nižalo se je vedno bolj in bolj porobju sinjih gorá, in njegoví žarki so bili zlati, kakor je zlat sam kraljevski prestol; zlati so bili vsi bližnji hribci, vsa drevesa, celo posamezni listi so se okopali v najčistejšem zlatu. Tudi hišni prag je bil pozlačen in oboji hišnih vrat, porasli z divjo trto, so se lesketali v zlatu. Ko bi Metka tedaj mogla videti samo sebe, bi poskočila od veselja: tudi njo je solnčece oblilo z bogastvom. Kakor je časih samo sanjala, tako lepa je danes. Niti svetnice na oltarju niso tako lepo pozlačene.

Vse samo zlato! O, ti solnce! Ko bi bila doma vsaj mama in Vidko! Koliko zlata bi si lahko nabrali! Z njim bi napolnili shrambo za krompir, hišo, hram in tudi pod streho bi ga natlačili. Nekaj bi ga poslali seveda tudi očetu naravnost v Ameriko, da bi se vrnil in nikdar več ne odpravil na tisto žalostno pot za kruhom, ko so vsi jokali o slovesu. Toda solnce ni čulo željá dobre Metke, pomikalo se je svojo pot užaljeno — za gore. Oblaki so mu krasno žareli v pozdrav, žarele so tudi gore. Nebo je bilo na zapadni strani sam plamen, vedno bolj temnordeč, vedno veličastnejši. V temnejših dolinah se je že barva prelivala v vijoličasto in temnomodro tmino . . . Metka je vpila za njim: »Počakaj no, solnček! Potrpi, da se vrne mama! Saj te ne bom nikolí več zmerjala, oh, nikdar več. Ali bom zdaj sama? Trudna sem in lačna. Pa kako sem bila pridna! Oj, joj, mama-a-a!« Metki se je udril potok solzá po drobnih ličecih, toda skozi solze je videla, kako se ji smeje tisti šegavi, malopridni solnček. To jo je zopet ujezilo. »Ti me dražiš. Čakaj, povem že mami. Ti grdo solnce! Nič več te ne maram, če ne

počakaš. Ali boš? No, lepo prosim. Zapeti ti hočem o roži in deklici, tisto, ki smo se jo učili včeraj v šoli . . . » Zapela je prvo kitico, potem pa naslo-nila glavico na prag, da se spomni še na ostalo pesem. Ni se je mogla domisliti, zakaj glavica je bila trudna in oči že izmučene, ker so zrle soln-čecu v žareče lice.

Začela je, na pragu sloneča, vnovič misliti, kako jo pohvali mama, ker je nabrala poln, zvrhan koš strpanca in lepo počakala potem doma, kakor je bilo naročeno. Da, mama jo bo imela poslej še bolj rada, saj že sedaj trdi često, da je samo ona njena pridna Metka. Pa tudi njen angel jo bo hvalil, ker lepo sluša in moli rada. Morda pove angel celo očetu v Ameriki, kako je bila danes pridna. Saj bi očetu ona sama razodela tudi tisto zastran zlata, ki ga je razsulo danes po hiši in okolo hiše veselo solnce. Rada bi ga poslala očetu vsaj eno pest, da bi se vrnil domov. Toda solnce je zopet spravilo zlato in ga neslo s seboj tja v zlato deželo. Oh, tisto solnce mora vnovič ozmerjati, ker je tako grdo lakomno. Toliko ima, pa ne da ničesar. Kar spat ga bo zapodila, spat, spat . . .

Strgarjeva Metka je sama zaspala na pragu.

*

Bil je krasen poleten večer.

Z bližnjega grmovja se je oglašal kos, ob potoku je ubiral slavček svojo pesem, iz daljave so odmevali zvonci in mukanje domov se vračajoče živine. Gospodinje so se spravljale od poljskega dela k ognjišču, da pre-skrbe večerjo lačni družini. Iz dimnikov se valeči dim je bil zanesljiv znak njihove skrbi in njihovega dela.

Solnce se je ozrlo še poslednjič po dolini in zatonilo z zadnjim po-zdravom. V škrlat se je za slovo odela vsa priroda, pozneje se je pa pre-minjal nje plašč v vedno temnejšo barvo, da ga kmalu nihče ni mogel raz-ločiti od plašča strine Noči.

Vsa priroda se je združila v pesem miru in sprave, v pesem, zmerom se ponavljajočo, nikdar dopeto, a vedno lepo.

Tedaj je ob vhodu na Strgarjevo dvorišče zalajal domači peš Straži, ki je odšel z mamo in Vidkom že opoldne na oddaljeno njivo. Spoznal je Metko na pragu in videl, da spi marljiva hčerka. Takoj je vedel, kaj velewa nje-gova služba: postavil se je k vhodu na stražo ter samosvestno pogledoval na levo in desno: mi smo pa le mi, ki vemo, kaj je treba.

Kmalu potem je stopila na dvorišče Strgarka z Vidkom. »Ti moja dobra, pridna Metka!« je bil prvi vzklík, toda Metka se ni prebudila. Vidko je pokazal poln koš krme za živino, a mama je dvignila Metko ter jo od-nesla v sobo na posteljo.

Kakor je začela deklica, tako je tudi nadaljevala svoje misli v sanjah. Saj ni lepših sanjala še nikoli: solnčece je res zapodila spat, ker ji ni dalo zlata za očeta in tudi počakati ni maralo pri nji, dokler se ne vrne mama. Ali solnček se je menda skesal; zakaj vrnil se je s polnim predpasnikom zlata, in ona mu je pela pesem o roži in deklici. Sedaj jo je znala do konca.

Ko je šlo solnce za gore spat v svoj zlati in kristalni grad, je hitela za njim, zlato je pa stlačila v nedrije.

S kristalnega gradu je imela v Ameriko samo še en korak. Tam je očetu oddala zlato. Oddahnil se je kakor odrešen groznih muk. Odložil je težko rovnico, si zravnal skrivljeni hrbet in odšel z njo domov. Ničesar nista pogrešala, ker sta imela dovolj zlata. Oče jo je hvalil neprenehoma: »O, ti moja dobra Metka!« Ona pa ni marala za to, saj je solnček prinesel zlata zastonj. Tudi solnček je vedel, kako je bila danes pridna, pa ji je dal, seveda.

»Trudna si, moja Metka,« je dejal oče in jo vzel v naročje, da bi jo nesel domov. Tedaj pa prihiti njen angel, jo dvigne na krila in leti z njo čez morje naravnost v domovino. Položil jo je na posteljo, jo prekrižal in molil z njo; potem je pa razpel perutnici kakor streho nad njeno posteljo, da bi se ji ne zgodilo kaj hudega ponoči. Njo je celo držal za ročico, da bi spala bolj brezskrbno. Ko je zjutraj zopet pokukal zlati solnček skozi okno, je hotel angel oditi, ona se je pa dvignila in ga objela z obema ročicama okolo vratu . . . Nasmehnil se ji je njen angel in rekel: »Ti moja dobra, pridna Metka!« Tiščala ga je z ročicama in prižemala k sebi, mu povedala, da ni dobila popoldne kruha, pa da ni večerjala — in še tesneje ga je pritiskala k sebi tako vroče, da se je prebudila in videla, da objema — svojo zlato mamu. Saj jo je imela rada v sanjah in v resnici.

Solnčece se je sedaj zares oziralo skozi okno in se smehljalo in jo dražilo: »Včeraj si me zapodila, danes sem zopet tu.«

Metka je mami pripovedovala svoje sanje, nazadnje pa tudi ni zabila povedati, da je zares lačna.

Spoštuj prirodo!

Spisal Lud. Potočnik.

(Dalje.)

Na Temni planini.

Temna planina je gost in teman gozd. Ljudje pravijo, da ni varno iti skozenj; marsikoga je že požrl, da ga ni bilo več na svetlo. Tod so se skrivali srne, jeleni in celo tudi volkovi. Rad pa se je vozil po zraku tudi kraljevi orel, da je užival dišeči vonj, ki je puhtel iz temnih stoletnih jelk.

V gozdu nekaj zašumi, in skozi grmovje se zasveti dvoje črnih, zlobnih in trudnih oči. Veje se razmaknejo, in iz grmovja stopi Smukov Tine.

Obraz mu je blede, upadel in razpraskan, obleka pa zamazana in raztrgana. Po hoji se mu pozna, da je utrujen in onemogel.